

La imatge i l'educació afectiva-sexual.

LUPE NUEZ IMBERNÓN
JOSE VICENTE GRAU ALACREU

RESUM: El llenguatge audiovisual és una via motivadora per a la majoria de l'alumnat i una forma de recuperar aquells/es que mostren dificultats per adaptar-se als esquemes tradicionals de l'ensenyament.

Amb aquesta unitat didàctica es pretén l'elaboració d'una exposició fotogràfica per a promoure una educació sexual sana i oberta.

Actualment la fotografia és un element completament integrat en el nostre sistema cultural donat que tant la seua creació com distribució està a l'abast de tot el món a través de les noves tecnologies.

PARAULES CLAU: programari lliure, educació afectiva-sexual, recursos educatius, tractament d'imatge, TIC, llenguatge audiovisual, fotografia, creativitat.

1. Introducció	2
2. Contextualització	2
3. Organització temporal	2
4. Objectius	3
5. Continguts	4
6. Metodologia	5
7. Activitats d'ensenyança - aprenentatge	6
8. Materials i recursos didàctics	7
9. Avaluació	7
10. Posada en pràctica	8
10.1. Començament.....	8
10.2. Treballs individuals.....	8
10.3. Retocs fotogràfics.....	10
10.4. Treballs en grup.....	10
10.5. Conclusió.....	11
10.6. Millores.....	11
11. Bibliografia i pàgines web d'interès	12

1. Introducció

El llenguatge audiovisual és una via motivadora per a la majoria de l'alumnat i una forma de recuperar aquells/es que mostren dificultats per adaptar-se als esquemes tradicionals de l'ensenyament. La seua potència, capacitat expressiva i universalitat –cinema, televisió, publicitat, Internet, premsa, ràdio...- el converteixen en una eina ideal per a la comunicació d'idees i continguts de qualsevol assignatura, sense distinció d'edat o nivell cultural.

Amb aquesta unitat didàctica es pretén l'elaboració d'una exposició fotogràfica per a promoure una educació sexual sana i oberta.

Actualment la **fotografia** és un element completament integrat en el nostre sistema cultural donat que tant la seua creació com distribució està a l'abast de tot el món a través de les noves tecnologies.

Creació. És difícil trobar a un individu que no dispose d'una càmera digital o un mòbil que realitze fotos amb una més que acceptable resolució.

Distribució. Internet ens ofereix la possibilitat de mostrar a tot el món la nostra creació, amb summa facilitat i cost zero.

Respecte al tema de educació en valors escollit, **Educació sexual i afectiva**, tots sabem que la responsabilitat inicial correspon als pares però que té una continuació en la dels docents atès que passem moltes hores junts al llarg del curs.

Dins de les nostres tasques es troben les d'oferir documentació i donar exemple amb la nostra manera de fer classe. L'observació i imitació són claus en l'aprenentatge de l'alumne pel que juguem un paper important al considerar-nos, en algunes ocasions, com un referent.

2. Contextualització

Unitat destinada a segon cicle d'educació secundària obligatòria.

3. Organització temporal

Per portar a terme aquesta activitat, emprarem 4 sessions de 55 minuts:

1. Explicació de l'activitat a realitzar, conceptes bàsics de fotografia i nocions sobre el tema de educació en valors escollit, l'educació sexual i afectiva.
2. Inici del procés creatiu. Reflexionar i decidir les imatges a aportar a l'exposició.
3. Explicació de l'eina de retoc fotogràfic proposta i ús de la mateixa per realitzar en la imatge les modificacions oportunes.
4. Creació de l'exposició a Internet al publicar les fotografies definitives.

4. Objectius

Objectius generals

Els objectius comuns que tracta d'aconseguir aquest treball són:

- Aconseguir en l'alumnat un esperit actiu i emprenedor, necessari per tal de realitzar aquest tipus d'activitats.
- Estimular la creativitat i l'expressió corporal de l'alumnat i el professorat.
- Fomentar el treball en equip.
- Reafirmar la personalitat dels i les alumnes.
- Promoure la participació.
- Que tant docents com alumnat adquireixin la capacitat de contrastar, criticar i valorar cada realització audiovisual, amb l'objecte de que la següent siga sempre millor.

Objectius específics

- ✓ Respectar a l'home i a la dona amb el reconeixement d'igualtat .
- ✓ Donar a conèixer l'enfocament de la sexualitat segons les diferents religions.
- ✓ Conèixer les malalties de transmissió sexual més freqüents.

- ✓ Manejar informació correcta dels mètodes anticonceptius.
- ✓ Reconèixer la influència dels mitjans de comunicació en la conducta sexual de la societat.
- ✓ Respectar les diferents condicions sexuals.
- ✓ Acceptar el propi cos i el de les altres persones sense donar-li més importància a l'aspecte físic.
- ✓ Aprendre els paràmetres principals per realitzar una fotografia de qualitat.
- ✓ Saber les principals característiques d'una eina de retoc fotogràfic.
- ✓ Ser capaç de publicar una imatge a Internet.

5. Continguts

Conceptuals

- La fotografia com instrument per mostrar algun aspecte de la realitat que és objecte d'estudi.
- Paràmetres bàsics d'una imatge.
- Malalties de transmissió sexual.
- Mètodes anticonceptius.
- Falsos mites sobre el sexe.
- Igualtat entre la dona i l'home.
- Diversitat en les condicions sexuals de les persones.

Procedimentals

- Conscienciar que l'anticoncepció no és tan sols cosa de dones.
- Saber triar el mètode anticonceptiu adequat segons la situació en la qual ens

trobem.

- Detectar i aclarir falsos mites en el sexe.
- Potenciar una ment oberta enfront de les diferents condicions sexuals.
- Capturar imatges amb els paràmetres idonis.
- Usar retocs fotogràfics per a expressar idees.

Actitudinals

- Valoració de l'educació afectiu-sexual.
- Respecte cap a les creacions realitzades pel grup.
- Disposició per expressar opinions mitjançant l'ús de la imatge.
- Acceptació d'idees diferents a les pròpies.
- Ús i manteniment adequat de les eines que s'utilitzen en la realització de les activitats.

6. Metodologia

Les pautes metodològiques seran les següents:

- ✓ Presentació de l'activitat i torn de preguntes per poder situar a l'alumnat i també per a generar expectatives i motivar al grup.
- ✓ Explicació dels continguts conceptuals, utilitzant la classe magistral, fent ús de diapositives i de la pissarra.
- ✓ Per als continguts procedimentals, utilitzarem el mètode demostratiu. Partint d'una imatge adequada, fer els retocs pertinents i publicar el resultat a Internet.
- ✓ Realització de les activitats, on la funció del professorat serà la d'orientar i no la de solucionar les qüestions que es plantegen.

7. Activitats d'ensenyança - aprenentatge

Primera sessió: Introducció a l'activitat i presentació de conceptes i eines necessàries.

Es presenta l'activitat, els conceptes d'educació sexual mínims per a poder desenvolupar la tasca i descripció dels paràmetres imprescindibles a l'hora de capturar una imatge de qualitat.

Mostrar exemples de creacions vàlides en el cas que el tema transversal a tractar fóra diferent. D'aquesta manera no influïm en la decisió que prendrà l'alumnat.

Divisió i assignació dels diferents subtemes en els quals podem fraccionar l'educació sexual.

Segona sessió: Inici del procés creatiu.

L'alumnat es documentarà en el subtema assignat fent ús d'Internet.

A continuació, disposarà de temps per analitzar i reflexionar sobre quina imatge s'adequa al que desitja expressar.

En la pròxima sessió, les i els alumnes es comprometen a portar una imatge amb la qual iniciar la seua transformació.

Tercera sessió: Tractament de la imatge.

Una vegada realitzada l'explicació i portades a terme les dues primeres sessions, passarem a la manipulació de la imatge a través del suport informàtic.

En aquest cas, l'ideal és treballar amb **Inkscape** per tractar-se d'una eina de fàcil ús i aprenentatge. A més a més, al tractar-se de programari lliure no tindrem cap impediment per usar-lo al aula.

Aplicar els efectes i modificacions que requereix la imatge per ser inclosa en la exposició que elaborarem en la següent sessió.

Quarta sessió: Creació de l'exposició amb la publicació de les imatges a Internet.

Flickr és un lloc web molt popular que serveix com servidor personal per compartir fotografies. S'explicarà com publicar, en un espai reservat per a l'ocasió, totes les creacions presentades.

Per finalitzar, posada en comú de l'exposició i valoració de l'activitat realitzada.

8. Materials i recursos didàctics

- Treballarem a l'aula d'informàtica amb accés a Internet.
- Retroprojector de transparències.
- Càmera digital o mòbil amb capacitat de fer fotos.
- Pissarra.
- Navegador Mozilla Firefox.
- Editor de gràfics vectorial Inkscape.

9. Avaluació

Per comprovar la consecució dels objectius planificats, proposem els següents **critèris d'avaluació**:

- Capacitat d'anàlisi i reflexió sobre el subtema assignat .
- Creativitat a l'hora de plasmar una idea a través d'una fotografia.
- Qualitat de la imatge capturada.
- Capacitat en l'ús de l'eina proposada per a la transformació fotogràfica.

10. Posada en pràctica

10.1. Començament

Presentarem l'activitat al alumnat proposant-los una aventura

Tanca els ulls, respira profundament, relaxa't i somia.

Sempre t'agrada sentir-te lliure, viatjar, prendre les teves pròpies decisions.

T'assabentes que un milionari vol muntar una exposició fotogràfica en la qual quede reflectida una educació sexual sana i oberta. Necessita un grup de gent que li proporcionaran les fotos.

Saps que busca persones decidides, que no dubten en agafar la motxilla, la càmera de fotos i que es llancen a l'aventura. Ofereix un bon sou i viure al teu aire, sense horaris, sense pors, sense pressions, viatjant al voltant del món...

Què dius?. Acceptes el repte?

10.2. Treballs individuals

Formeu part d'un grup de gent encarregada d'immortalitzar imatges que formaran part d'una exposició fotogràfica que té com única fi promoure una educació sexual sana i oberta.

Haureu de formar-vos en educació afectiva-sexual i transmetre tot l'après a través de fotografies d'elaboració pròpia.

Ha arribat el moment que tant esperàveu, agafeu la motxilla i càmera en mà inicieu la vostra aventura. Cercar, observar i dissenyar moments que immortalitzar.

Amb la intenció d'assegurar-nos imatges de qualitat, s'organitzaren grups de 4 persones que treballaren en una primera fase individualment de tal manera que la seva aportació al grup va ser de 3 fotografies.

Visualitzarem un exemple d'exposició fotogràfica contra la violència de gènere **18segundos**. Amb aquesta obra pretenguérem ajudar a tenir una idea clara del que demanàvem.

Encara que no estava previst per no condicionar la creativitat dels participants, acabarem mostrant exemples relacionats amb el tema, donat que alguns no acabaven de comprendre que fer.

Els exemples mostrats següeren els següents:

Amb l'observació de les recerques i les qüestions rebudes per part de l'alumnat arribarem a les següents conclusions:

- No limitar-nos a l'educació afectiu-sexual exclusivament, valorant la possibilitat de proposar la següent vegada la creació d'una exposició amb la qual l'alumnat pugui expressar allò que li preocupa més directament. Se'ls ocorrien reivindicacions i

denúncies de vivències properes que no tenien validesa per no ser del tema requerit però que eren idees molt bones.

- Se'ns presentà una realitat que teníem distorsionada. Hi havia dubtes i complexes que pot ser nosaltres pensàvem que avui en dia amb la informació de la que disposen estarien mes que superats i no va ser així. A vegades equivocadament pensem que saben més del que realment es.

10.3. Retocs fotogràfics

En el moment d'aportació de les fotografies a retocar, va haver alguns participants que no en duguérem però la majoria si que ho feren. Aquest moment va ser molt significatiu doncs poder disposar del mòbil a classe va ser del seu agrado i al contrari del que es podia preveure, varen fer un ús responsable de l'aparell.

Aquest acte ens va fer reflexionar en el important que es fer sentir-se responsable a l'alumnat. Potser tantes prohibicions els eximeix de responsabilitat i siga tot just el contrari el que ens demanden. Amb un marge de maniobra el comportament va ser exemplar.

Es divertirem molt retocant imatges. Encara que inicialment proposàrem l'ús de **Inkscape**, alguns alumnes feren ús d'altres ferraments per tenir un major domini de les mateixes. El **Gimp** i **editors online** seguieren les opcions majoritàries. No acceptarem altres opcions proposades per no tractar-se de programari lliure.

10.4. Treballs en grup

Una vegada disposem el grup de les 12 fotografies pertinents, entre tots els membres del mateix grup arribarem a un consens per a escollir 4 d'elles. Aquestes 4 imatges representaran a tots els membres del grup, siga el qual siga l'autoria de les mateixes.

La unió de totes les fotografies aportades per tots i cadascun dels grups formaran l'exposició definitiva.

Arribat a aquest punt, van sorgir els primers frecs quan tots volien imposar el seu criteri. Detectarem la necessitat de promoure i acostumar al treball en grup, donat es on s'enfrontarem al moment més crític de l'activitat.

Finalment pujarem les fotografies seleccionades i en la pàgina web de l'assignatura férem un enllaç a la mateixa. Els agradà molt exposar-les. Es sentiren contents de que es donara a conèixer el que havien fet i que es valoraren les seves creacions des d'uns altres paràmetres que no es reduïa a un aprovat o suspès.

10.5. Conclusió

Felicitats, pel vostre esperit aventurer.

Sabeu que heu aconseguit amb tot açò?. Doncs promoure que la gent accepte amb normalitat les diferents opcions sexuals, que mantinga relacions més segures, evitant així malalties de transmissió sexual i possibles embarassos no desitjats, que no es deixen confondre per falsos mites sexuals i que el respecte a l'home i la dona siga amb reconeixement d'igualtat.

Per finalitzar comentàrem l'exposició i els férem arribar les nostres felicitacions pel treball obtingut i per la seva contribució a la resta de la comunitat educativa del centre.

10.6. Millores

Vista la importància que li donen a fer arribar les seves creacions als demés potser una bona opció dedicar més sessions a la creació de les imatges i presentar l' exposició en un acte col·lectiu que reuniria als membres del institut convocats (alumnat, professorat, i famílies). Cada fotografia s' exposaria acompanyada d' una explicació oral a càrrec d' un portaveu del grup que la va aportar. A partir d' aquest moment l' exposició quedaria disponible en la pàgina web de d' institut.

11. Bibliografia i pàgines web d'interès

- **Aran, J.M., Güell, M., Marías, I. y Muñoz, J.** (1995). 4. El sexo en los tiempos del SIDA.
- **Barragán Medero, F.** (1991). La educación sexual. Guía teórica y práctica. Barcelona. Paidós.
- **Fernández, E. y Mústieles, D.** (1997). Las mentiras de la sexualidad. Mitos y errores. Madrid. Olalla.
- **García Fernández, J.L.** (1990). Guía práctica de información sexual para el educador. Pamplona.
- **López Sánchez, F.** (1985). Principios básicos de la educación sexual. Salamanca. IC-Univ. de Salamanca. Documentos didácticos.
- **López Sánchez, F.** (1984). Educación sexual en la adolescencia. Salamanca. ICE. Universidad de Salamanca.

Capítols del llibre:

- **Manuel Barrabín J. de** (1995). Una proposta per a l'educació sexual i afectiva a secundària. Guix, 213-214, 67-73

Pàgines Web:

- Descobreix tot sobre anticonceptius en [AnticonceptivosHoy](#)
- [Educació sexual i afectiva](#) per Isidre Marías i M. Cruz Molina.
- [Tractament digital de dades](#) per José J. Grimaldos.
- [Flickr](#). Aplicación para administrar y compartir fotos en línea.
- [Manual bàsic de Flickr](#) per Daniel Primo Gorgoso.
- [Inkscape](#), un editor de gràfics vectorials de codi obert.